

Егуті КАН

ЖУРАВЛІ

Того дня небо було чисте і прозоре, ніде ні хмаринки. У такий день добре дивитися, як летять журавлі.

У північно-східній частині Кореї є гора, яку називають Перепона Диким Гусям. Щороку від середини березня протягом десяти днів до цієї гори з півдня летять журавлі. Сотні, навіть тисячі птахів підлітають до неї щодня, а над горою вони, немов танцюючи або кружляючи на каруселях, піднімаються вище й беруть курс на північ.

Узимку журавлі живуть у теплих південних краях, а коли настає весна, збираються у зграї й повертаються у рідні північні краї, в Сибір чи Північну Монголію. Там вони кладуть гнізда, висиджують і виховують журавлят.

Гора Перепона Диким Гусям стоїть якраз на їхньому шляху, і вони летять до неї величезними зграями, немов ескадрилі літаків.

Мені давно вже радили подивитися на це пречудове видовище, і коли я поїхав у Корею в справах, то викроїв час і вирішив неодмінно побувати в тім краю.

З порту Чхонджін я доїхав машиною до міста Кйонсон, а там навідався до знайомого на прізвисько Ямамото, який обцяв показати мені журавлиний лет. Ми з ним вийшли з міста східною брамою і польовою дорогою подалися до гори Перепона Диким Гусям.

Було вже за полудень. На північ і на південь тяглися шпильчасті гори. Між ними тулилися рисові поля, а на схилах де-не-де ще виблискували латки снігу.

Того дня, що нечасто буває в Кореї, небо було на диво безхмарне, і сонце світило по-весняному ясно, і поки ми дійшли до гори, то зіпріли від поту.

— Журавлі пролітають тут щодня пополудні. А такого гарного дня, як нині, їх буває особливо багато. Летять зграя за зграєю. А ті, що пролітають пізно ввечері, сідають перелітати он на тому полі, а вранці, тільки сонце

зійде, летять далі на північ. Журавель — то дуже сторожкий птах, — розповідав мені дорогою Ямамото-сан.

Тим часом ген далеко на півночі над безкрайніми горами з'явилися чорні цяточки, мов хто розсилав рядком насіння соняшника. Зграя летіла одним рядом крило до крила. Ось вони вже над нами — великі, як білі чаплі, хоч і видно, що це такі журавлі, попельасті даурські журавлі, шток зі сто. Шні випнули вперед, ноги струнами взад, спокійно помахуючи крилами — казкове видовище. Я дивився, задерши голову, аж карк заболів, а журавлина зграя наблизилася до гори.

І от вони вже майже над самою горою. Великий журавель на правому краї гарним високим голосом прокричав: «Ква-о-о, ква-о-о, ква-о-о». І тут усі журавлі, що досі летіли шеренгою, водночас повернули праворуч і перешикувалися довгою вервечкою. Не встиг я подумати: «Чому вони змінили напрям?» — як той великий журавель почав колами підніматися вгору. Інші за його прикладом описували такі самі кола і піднімалися один по одному вище і вище.

То була напрочуд велична картина. Стожуравлиний ключ мов потрапив у вихор і таким крутовиром плавно піднімався в небо.

Цей коловорот і легкість журавлиного лету справляли незрівнянне враження вольності й статечної краси.

І раптом з-за гори де взявся великий сокіл. Він летів, широко розпавивши свої дужі крила. Журавлина зграя озвалася пронизливим криком: «Ква-о-о, ква-о-о, ква-о-о». Вони тривожно попереджували один одного, що з'явився їхній лютий ворог — сокіл.

А той стрілою мчав у чистому небі й піднімався вище і вище.

І от він уже нарівні з журавлями. Розвернувся й кинувся на журавлиний вир. Пташиний коловорот розпався. Жу-

равлі залементували, збилися докупи. А журавель, якого вдарив сокіл, залопотів крилами і почав падати. Зав'язався жорсткої бій. У лютій нестямі журавлі налітали на сокола. Сріблясті крила сліпуче блищали на сонці. Сокіл шез у журавлиному вирі.

Бій тривав досить довго. Та хоч який сильний сокіл, а стількох журавлів не подужає. Врешті він таки випустив свою жертву, вислизнув з розшлілого гурту журавлів і втік. За мить він шез за горою.

Журавлі ще довго літали урозсип в тривожними криками. Врешті вони збагнули, що ворог вдруге не поткнеться, заспокоїлися і знову почали знімати. Тепер журавлине коло витягнулося, як смерч, і повільно звивалося вгору. Мою увагу привернув журавель, який почав відставати від інших.

Він, мабуть, дістав тяжку рану в недавньому бою. Журавель лишається позаду, і здавалось, що він уже не має сил летіти. Ще два-три рази натужно махнув крилами, загойдався і почав падати. Журавлина зграя зайчала, заголосила. Коло знову розпалося, і журавлі перемішалися.

Аж ось із голови зграї відокремилися два міцні журавлі й підлетіли до пораненого товариша, що падав додолу. Вони кружляли довкола нього й щосили кричали, щоб наддати духу.

Та дарма. Журавель слабше і слабше бив крилами і падав нижче й нижче.

І що ви думаєте? Два журавлі, які прилетіли на поміч, наблизилися до нього з обох боків майже впритул і підставили по крилу. Вони посадили його собі на крила, і кожен сильно замахав одним крилом. Повільно, але певно вони піднімалися вгору, щоб піднятися до ключа.

А решта журавлів, перегукуючись пронизливим ячанням, літали на одному місці — чекали, поки поранений журавель з двома рятівниками підніметься вгору. Вони аж тоді заспокоїлися, коли побачили, що їхній поранений товариш знову з ними, і рушили далі.

Журавлиний вир піднімався вгору і виглядав щораз меншим. Врешті птахи витягнулися один за одним довгою струною, потім вони розвернулися і попрямували на північ.

— Вгорі є сильна повітряна течія. Журавлі знають, що, втрапивши на неї, вони без зайвих зусиль линутимуть на свою далеку північ. Тому-то всі вони тут збираються і піднімаються якраз на ту вишину. Журавель — дуже розумний птах, — захоплено розповідав мені Ямамото-сан.

Я ж згадав, як ті троє журавлів піднімаються вгору, наздоганяючи гурт.

«Ті два міцні журавлі, ценно, й тепер, тримають на крилах товариша. Мабуть, то нелегко у такій вишині. Та вони його не покинуть і поки матимуть сили, махатимуть одним крилом і летітимуть утрьох, як один. Невже журавель має таке добре серце?» — подумав я собі і ще раз глянув у небо на північ.

Але там виднілася тільки вервечка

маленьких цятів і двох міцних птахів уже годі було розпізнати. А потім щезли й цятки — їх поглинула іскрава блакить безмежного чистого неба.

Невдовзі з півдня надлетіла ще одна зграя журавлів. Ця, як і перша, закружляла вихором перед горою і почала здійснювати в височині. Врешті вони також розвернулися й щезли в блакиті північного неба.

Зграї летіли одна за одною і всі поводилися однаково. Єдина відміна та, що хоч на загал то були попелясті даурські журавлі, але іноді серед них траплявся білий-білісінський японський журавель.

Ще одне для мене було цікаво: форма журавлиних рідів — кожна зграя мала свою. Перша летіла шеренгою, друга — вервечкою. Потім знову були зграї-шеренги, але лівий край виступав уперед, а правий трохи назад або навпаки — правий вперед, а лівий назад. Були й ключі килином.

Та всі ключі мали одне спільне: очолювали й замикали їх великі сильні журавлі. Може, не тільки тому, що вони могли захистити ключ ззаду і спереду, а й тому, що найкраще знали дорогу. Іноді летіли й журавлята. Тоді обабіч їх захищали журавель і журавлята, вони летіли трійками.

Ця довга-предовга подорож триватиме ще багато-багато днів. Коли ж то вони прибудуть у свій далекий-далекій північний край, куди повертаються, щоб продовжити журавлиний рід?

Я ще довго дивився у небо і в душі молився, щоб той поранений журавель і два міцні журавлі, які прийшли йому на поміч, та ні, щоб усі-усі журавлі, які летять у небі, всі до одного щасливо і вчасно долетіли до свого тихого північного краю.

Журавлині ключі линули й линули далечінь.

1920.